

Lausunto valtakunnallisesta liikennejärjestelmäsuunnitelmasta vuosille 2026–2037

Kh 04.03.2025 § 46
49/00.02.01/2025

Valmistelija

Kari Kuuramaa, kunnanjohtaja
p. 040 141 7758
kari.kuuramaa@taipalsaari.fi

Taustaa

Liikenne- ja viestintäministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta valtakunnalliseksi liikennejärjestelmäsuunnitelmaksi vuosille 2026–2037 sekä viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (200/2005) mukaisesta ympäristöselostuksesta (SOVA-laki).

Yleistä suunnitelmaluonnoksesta ja ympäristöselostuksesta

Valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma (Liikenne 12 -suunnitelma) vuosille 2026–2037 on strateginen suunnitelma liikennejärjestelmän kehittämisestä 12 vuodeksi, jonka laatiminen perustuu maanteistä ja liikennejärjestelmästä annettuun lakiin. Suunnitelma sisältää muun muassa liikennejärjestelmän nykytilaa ja toimintaympäristön muutoksia koskevan arvion, valtakunnallista liikennejärjestelmää koskevat tavoitteet sekä toimenpideohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi. Suunnitelmassa käsitellään kaikki liikennemuodot, kuten henkilö- ja tavaraliikenne, liikenneverkot, palvelut ja liikennejärjestelmän tukitoimet.

Valtakunnallisesta liikennejärjestelmäsuunnittelusta on muodostunut jatkuva prosessi, johon sisältyvät tietopohjan kehittäminen, suunnitelman laadinta laajaa tietopohjaa ja vaikutusarviointia hyödyntäen, suunnitelman toimeenpano sekä sen seuranta. Liikennejärjestelmäsuunnitelman valmistelu perustuu ajantasaiseen tietoon sekä monipuoliseen yhteistyöhön ja vuorovaikutukseen eri toimijoiden kanssa.

Kunkin hallituskauden alussa suunnitelma tarkistetaan ja sovitetaan yhteen julkisen talouden suunnitelman kanssa. Ensimmäisestä valtakunnallisesta liikennejärjestelmäsuunnitelmasta vuosille 2021–2032 päätettiin huhtikuussa 2021. Nyt lausunnolla oleva suunnitelma pyritään valmistelemaan siten, että siitä on mahdollista tehdä päätös viimeistään syksyllä 2025.

Ensimmäinen Liikenne 12-suunnitelma on toiminut hyvänä pohjana nyt laaditulle päivitykselle. Vuoden 2021 jälkeen toimintaympäristö on muuttunut merkittävästi, mikä vaikutti suunnitelman päivitystarpeisiin ennakoitua suuremmin. Valtakunnalliselle liikennejärjestelmäsuunnitelmalle on asetettu kolme keskenään priorisoitua tavoitetta: toimivuus, turvallisuus ja kestävyys. Tavoitteita yhdistäviksi näkökulmiksi on määritetty tehokkuus, saavutettavuus ja resilienssi. Niukassa resurssitilanteessa tavoitteet on priorisoitu siten, että liikennejärjestelmän toimivuus, turvallisuus ja kestävyys varmistetaan kustannustehokkaasti.

Itäisen Suomen maakuntien liitot ovat laatineet yhteisen lausunnon asiasta, myös käytettäväksi lausuntopohjaksi mahdollisille kuntien lausunnoille. Tämä lausunto on asialiihteenä.

Lappeenrannan kaupunki on antanut myös lausuntonsa asiasta. Tämä lausunto on kokousmateriaalina.

Lausunnot pyydetään annettavaksi Lausunto.fi -palvelun kautta ennalta laadittujen kysymysten ja aihealueiden pohjalta. Lausunnot on annettava 5.3.2025 mennessä.

Esittelijä

Kunnanjohtaja Kuuramaa Kari

Päätösehdotus

Taipalsaaren kunnanhallitus lausuu ja vastaa seuraavasti:

1. Vastaavatko strategiset linjaukset (ml. alueelliset painotukset) valtakunnallisen liikennejärjestelmän kehittämistarpeita?

Vastaus:

Toimivuutta koskevien strategisten linjausten osalta pääsääntöisesti vastaavat. Liikenneverkkojen osalta on kuitenkin erittäin tärkeää varmistaa niiden toimivuus ja tämän vuoksi perusväylänpidon rahoitus on nostettava riittävälle tasolle.

Suunnitelmaluonnoksessa esitettyjen alueellisten painotusten mukaan liikennejärjestelmän toimivuuden osalta Itä-Suomessa on tärkeää huomioida erityisesti teollisuuden ja matkailun tarpeet, mukaan lukien kansainvälinen saavutettavuus. Tämä vaatii ehdottomasti merkittävää panostusta perusväylänpitoon. Turvallisuuden näkökulmasta tärkeintä on huolehtia teollisuuden kuljetusten häiriöttömyydestä ja turvallisuudesta. Kestävyyden näkökulmasta on tärkeää liikkumisen edellytysten varmistaminen olemassa olevaa liikenneverkkoa hyödyntäen (ml. sisävesiliikenne ja yksityistiet).

Käytännössä alueelliset painotukset tarkoittavat Itä-Suomessa sitä, että logistiikkaketjut toimivat ongelmitta raaka-aineiden syntypaikoilta tuotantolaitoksiin, ja valmiiden tuotteiden kuljetusten sujuvuus turvataan tuotantolaitoksista edelleen satamiin. Lisäksi lento- ja kaukoliikenneyhteyksien palvelutasojen tulee olla riittävän korkeat, jotta ne täyttävät myös matkailun tarpeet, erityisesti kestävien matkaketjujen vaatimukset. Olemassa olevan liikenneverkon lisäksi on tärkeää huolehtia toimivista tietoliikenneyhteyksistä kaikkialla Itä-Suomessa. Näin turvataan paikallisten asukkaiden arjen sujuvuus – myös hätätilanteissa, sekä yleinen turvallisuus.

Turvallisuusnäkökulmaa on syytä painottaa suunnitelmassa aiempaa enemmän kansainvälisen tilanteen muuttuessa radikaalisti viimeisen kolmen vuoden aikana.

2. Mielipiteenne suunnitelmaluonnoksen toimenpiteistä?

Vastaus:

Tässä kohtaa on syytä painottaa, että kunta hallinnoi ainoastaan asemakaavoitettujen alueiden katuverkkoa. Onkin ollut huolestuttavaa, että valtion liikenneviranomaiset ovat alkaneet tarjota kunnille vähäliikenteisiä maanteitä tai oikaisuista jääneitä osuuksia jopa kaduiksi, vaikka ne sijaitsisivat asemakaava-alueista irrallaan. Jatkuessaan tällainen kehitys hämärtäisi pysyvästi valtion ja kuntien tienpidon vastuut ja sillä olisi yhdyskuntarakennetta hajauttava vaikutus.

Perusväylänpidolla pidetään olemassa oleva valtion väyläverkko tarkoituksenmukaisessa kunnossa sekä varmistetaan päivittäinen liikennöitävyys. Perusväylänpidon parantamishankkeet ovat perusväylänpidolla toteutettavia pienehköjä hankkeita. Niiden merkitys on kuitenkin alueellisesti suuri mm. liikenneturvallisuuden ja liikenteen sujuvuuden kannalta. Valtion väyläverkon korjausvelka on kasvanut jo vuosia. Tämän vuoksi on todella tärkeä nähdä, että suunnitelmaluonnoksen toimenpide- ja rahoitusohjelma painottaa perusväylänpidon ja olemassa olevan väyläverkon merkitystä.

Liikennejärjestelmällä on keskeinen merkitys Suomen huoltovarmuudelle ja maanpuolustukselle. Kuntien katu- ja tieverkolla on elementtejä, jotka on hyvä tunnistaa häiriötilanteisiin varautumisessa. Tässä tarvitaan kuntien ja valtiotoimijoiden yhteistyötä paikallis- ja aluetasolla. Joukkoliikenteellä on keskeinen merkitys alueiden ja palveluiden saavutettavuudelle, työssäkäynnille, ilmastotavoitteille ja sosiaaliselle kestävyydelle. Valtion tulee budjetissaan varautua joukkoliikenteen tukemiseen kaupunkiseuduilla ja myös harvaan asutuilla alueilla, jossa valtio toimii itse joukkoliikenneviranomaisena.

3. Onko suunnitelmaluonnoksen rahoituskohdennettu oikein rahoitusohjelman sisällä?

Vastaus:

On todella hyvä, että on hyvä, että suunnitelmaluonnoksessa painotetaan perusväylänpidon rahoitusta. Rahoitustaso ei vaan valitettavasti riitä, vaan korjausvelka kasvaa edelleen. Perusväylänpidon rahoitus tulee nostaa tasolle, jolla tosiasiallisesti turvataan väylänpidon kestävä taso. Sen lisäksi rahoitusta tarvitaan myös liikennejärjestelmän kehittämiseen.

Perinteisesti liikenneinfrastruktuurin rahoituksen kohdentumisen määrävimpänä tekijänä on ollut liikennemäärä. On kannatettavaa, että nyt kriteereinä on osoitettu myös mm. huoltovarmuus, kokonaisturvallisuus ja sotilaallinen liikkuvuus.

4. Mielenpitemme suunnitelmaluonnoksen vaikutusarvioinnista ja ympäristöarvioinnista (SOVA-laki 8.4.2005/200)?

Vastaus:

Ei kommentoitavaa.

5. Muut huomiot:

Vastaus:

On syytä huomioida, että Itärajan rajoittuvissa maakunnissa on runsaasti Suomen huoltovarmuuden, maanpuolustuksen ja rajaturvallisuuden kannalta tärkeitä toimintoja. Näiden lisäksi rajaseudun asukkailla on merkittävä rooli rajaturvallisuuden varmistamisessa. On tärkeää muistaa, että Suomen ja suomalaisten kannalta välttämätöntä infraa ovat kaikki tiet, radat, vesiväylät ja lentoasemat itärajalle asti – eivät siis ainoastaan länsirannikon ja valtatie 4 väliset väylät, minkä kuvan suunnitelmaluonnos valitettavasti välittää.

Päätös

Hyväksyttiin päätösehdotus.

Lisäksi kunnanhallitus päättää lausua, että maanpuolustuksen kannalta Itä-Suomen alempi tieverkko on suuressa roolissa, niin poikkeusolojen kuin normaaliolojenkin aikana. Tämän vuoksi Taipalsaaren kunta katsoo, että

Itäisen Suomen alemmalle tieverkolle tulee osoittaa riittävät resurssit väylien kuljettavassa kunnossa pitämiseksi (esim mt 408, 14784 ja 14802).